

بسمه تعالی

طرح درس حقوق اساسی ۳

یا

حقوق حق‌های اساسی

ویراست ۲/۱/۱

محمد منصورى بروجنى

دانشگاه اصفهان - بهمن ماه ۱۴۰۲

M.mansouri.b@ase.ui.ac.ir

Mansoori66@gmail.com

۱ هدف

شناخت حق‌های اساسی مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

اتخاذ رویکرد حق‌بنیاد به نظام حقوقی.

توانایی حل مسائل قضایی با اتکا به حق‌های اساسی.

۲ روش

- موضوع هر جلسه درس یکی از اصول قانون اساسی است و در هر جلسه درس فی‌الجمله موضوعات ذیل پیرامون هر اصل بررسی می‌شود:

- پیشینه اصل در متمم قانون اساسی مشروطیت
- مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی پیرامون اصل.
- جایگاه اصل در نظام قانونی.
- بررسی حق اساسی در دکترین حقوقی.
- بررسی اصل در آرای قضایی.

- با توجه به ارزش دو واحدی درس، به غیر از زمان‌های مربوط به ارزشیابی یا دیگر امورات مربوطه، دو زمان پنجاه دقیقه‌ای به تدریس اختصاص دارد.
 - مدرس در پنجاه الی هفتاد دقیقه، خطابه‌ای راجع به موضوع جلسه ارائه می‌دهد.
 - فایل‌های ارائه خطابه‌ها از [این پیوند](#) قابل دسترسی است.
 - سی دقیقه باقی مانده از هر جلسه کلاس به طرح نظر و مباحثه گروهی راجع به خطابه یا سایر موضوعات باقیمانده از جلسات گذشته، اختصاص دارد.
- به رغم وجود امهات مطالب خطابه‌ها در فایل‌های ارائه، به دانشجویان توصیه می‌گردد همزمان با تدریس مبادرت به تقریر نکات مهم در حاشیه فایل‌های ارائه کنند.
- در صفحه پایانی ارائه برخی جلسات، منابعی برای مطالعه بیشتر معرفی شده است.

۳ فهرست جلسات

۳/۱ فصل نخست: کلیات

۳/۱/۱ جلسه اول: دیباچه

تمییز حق‌های انسانی از حق‌های شهروندی در قانون اساسی.

نسبت نهادهای اساسی و حق‌های اساسی.

ویژگی‌های حق‌های اساسی در دکترین حقوق اساسی.

چرایی بررسی تاریخ اصول قانون اساسی.

۳/۱/۲ جلسه دوم: منطق حاکم بر حق‌ها

چیستی حق‌ها

حق بودن و حق داشتن

نسبت حق‌ها و مطلوبیت‌گرایی

نسبت حق‌ها و اصل لاضرر

۲/۳ فصل دوم: حق‌های ادغام در جامعه سیاسی

۳/۲/۱ جلسه سوم: حق برابری

نسبت برابری در پیشگاه قانون با منع تبعیض

برابری زن و مرد

نسبت برابری با مذهب رسمی

آموزش به زبان مادری

۳/۲/۲ جلسه چهارم: حق بر تابعیت ایرانی

پیشینه حق تابعیت

وضعیت حق بر تابعیت ایرانی در نظم کنونی

مسئله شناسایی تابعیت

۳/۲/۳ جلسه پنجم: حق آموزش

اصل سی‌ام؛ و بند ۳ اصل سوم.

اصل سی‌ام در آرای شورای نگهبان.

تحلیل مفهومی حق بر آموزش و پرورش

نسبت قانون اساسی با تحصیل اجباری

امتناع از آموزش

حق تحصیل دانشگاهی

۳/۳ فصل چهارم: آزادی‌های عمومی

۳/۳/۱ جلسه نهم: آزادی بیان در مطبوعات

اصل بیست و چهارم و سابقه آن.

محورهای مباحثات مخالفان و موافق در مجلس بررسی نهایی قانون اساسی.

دلالت‌های متن کنونی اصل

بررسی اجزای قانون مطبوعات از منظر اصل

ضوابط نشر کتاب

بررسی دادنامه شماره ۹۲۰۹۹۷۰۲۲۱۹۰۰۴۰۲ درباره انتشار بدون مجوز نشریه

بررسی دادنامه شماره ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۹۰۴ درباره تمدید پروانه نشر کتاب

جلسه هفتم: آزادی اجتماعات ۳/۳/۲

اصل بیست‌وهفتم و تطور آن.

محورهای مخالفت با اصل بیست‌وهفتم در مجلس بررسی نهایی قانون اساسی و عدم تفاهم‌ها حول آن.

آزادی اجتماعات به مثابه فرمان عاقلانه.

قانون فعالیت احزاب و... ۱۳۶۰

قانون احزاب ۱۳۹۵

قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر ۱۳۹۴

آیین‌نامه چگونگی تأمین امنیت اجتماعات و راهپیمایی‌های قانونی ۱۳۸۱

شرکت در تجمع به مثابه یک تخلف اداری

تصویب‌نامه هیئت وزیران برای تعیین محل تجمعات ۱۳۹۷ و ابطال آن.

جلسه هشتم: آزادی گروه‌ها ۳/۳/۳

اصل بیست‌وششم و تطور آن.

نسبت اصل بیست‌وششم با اصول سیزدهم و چهاردهم.

مسئله شخصیت حقوقی، شرکت‌ها، انجمن‌ها و حدود صلاحیت دولت نسبت به اشخاص حقوقی.

قانون احزاب ۱۳۹۵

آزادی تشکل‌ها در قانون کار

گروه‌ها و احزاب در نظم کیفری

نسبت احزاب و جرم سیاسی

جلسه نهم: مصونیت ارتباطات ۳/۳/۴

تاریخ تطور و تألیف اصل بیست و پنجم

روح اصل: حفظ اسرار یا جلوگیری از خیانت در امانت؟

توقیف یا تمثیل در اصل بیست و پنجم

توسعه مفهومی اصل بیست و پنجم در نظریه شورای نگهبان

حمایت تقنینی از اصل بیست و پنجم

تحلیل تشریفات تجسس در آیین دادرسی کیفری

۳/۴ فصل سوم: حق‌های فردی

جلسه دهم: قلمرو اساسی جرم و مجازات ۳/۴/۱

اصول سی و ششم؛ سی و هفتم؛ و یکصد و شصت و نهم

مباحثه نسبت شرع و قانون در مجلس بررسی نهایی قانون اساسی.

دشوارة اصل یکصد و شصت و هفتم.

جرم‌انگاری عمل حرام

مسئله قاعده اساسی در رسیدگی کیفری

حجیت سکوت دولت اسلامی نسبت به احکام شرعی

جلسه یازدهم: دسترسی به نظام قضایی ۳/۴/۲

اصول سی و چهارم و سی و پنجم

تحلیل مفهومی حق دسترسی به نظام قضایی

مسئولیت‌های کانون‌های وکلا در قبال دسترسی به وکیل

بیمه هزینه‌های قضایی

سرمایه‌گذاری در ریسک‌های قضایی

حق الوکاله معلق به پیروزی

دادخواهی دسته‌جمعی

اصل سی و پنجم در آرای شورای نگهبان

حق دادخواهی در نظریات شورای نگهبان

نقد دادنامه شماره ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۰۸۰۰۸۷۱

جلسه دوازدهم: مصونیت از تعرض و حفظ حرمت در توقیف ۳/۴/۳

اصل بیست و دوم و سابقه آن

مرجع تعیین استثنائات اصل

حمایت کیفری از اصل بیست و دوم

بررسی دادنامه شماره ۹۲۰۹۹۷۰۲۲۲۲۰۱۰۸۰

اصل سی و نهم و مفاد آن

حمایت کیفری از اصل سی و نهم

نگاهی به متهم‌گردانی

جلسه سیزدهم: ممنوعیت بازداشت غیر قانونی ۳/۴/۴

اصل سی و دوم و پیشینه آن

معانی مستتر در الفاظ اصل سی و دوم

اصل سی و دوم در قانون مجازات اسلامی

اصل سی و دوم در آیین دادرسی کیفری

نقد دادنامه شماره ۹۲۰۹۹۷۰۲۲۴۱۰۱۳۴۵

۳/۴/۵ جلسه چهاردهم: منع شکنجه

اصل سی و هشتم و پیشینه آن

مسئله شکنجه روانی

مطلوبیت گرابی علیه منع شکنجه

ماهیت شکنجه

شکنجه در نظم حقوقی

بررسی چند رأی قضایی

منابع مندرج در دو صفحه پایانی ارائه برای مطالعه بیشتر توصیه می گردد.

۳/۴/۶ جلسه پانزدهم: منع تفتیش عقاید

اصل بیست و سوم و پیشینه آن.

ابراز عقاید و مصونیت از تعرض.

رسمیت مذهب (اصل دوازدهم)

اقلیت‌های شناسایی شده (اصل سیزدهم)

وضعیت تفتیش عقیده در نظام حقوقی

استعلام نظام مند مذهب.

۴ ارزشیابی

۴/۱/۱ مشارکت در کلاس درس

• دانشجویان مکلف به مشارکت در کلاس آنلاین و اظهار نظر مؤثرند. به ازای به ازای هر بار - جلسه اظهار نظر مؤثر

۰/۷۵ نمره منظور می شود. (تا ۳.۷۵ نمره)

- حضور در کلاس الزامی است. هر جلسه غیبت موجب کسر نیم نمره است.
- با جلب توجه دانشجویان به آیین نامه آموزشی دانشگاه اصفهان، یادآوری می شود بیش از سه جلسه غیبت (خواه به دلایل موجه و خواه غیر موجه) موجب ثبت غیبت کلاسی و درج نمره صفر می شود. در این زمینه هیچ گونه ممانعتی روا نیست، و از حیث تکالیف مدرس تمیزی بین غیبت موجه و غیر موجه وجود ندارد.

۴/۱/۲ نقد رأی

- نقد رأی: پس از جلسه هشتم یک رأی قضایی واقعی جهت نقد از منظر حق های اساسی در اختیار دانشجویان گذاشته می شود. چارچوب ارزیابی نقدها در پیوست طرح درس وجود دارد. نقدها باید لغایت جلسه دهم با موضوع درج شده در پیوند (به همراه نام و نام خانوادگی دانشجو) [ایمیل](#) شوند. (۴ نمره)

۴/۱/۳ پرونده فرضی

- پرونده فرضی (الزاماً گروهی): یک قضیه فرضی در هفته برگزاری جلسه یازدهم برای دانشجویان طرح می شود. دانشجویان باید در گروه های ۲ یا ۳ نفره به انتخاب خود سازماندهی شده و برای این قضیه، پرونده ای به شرح سؤال تشکیل دهند. گروه بندی دانشجویان باید لغایت جلسه سیزدهم از طریق [ایمیلی](#) از هر دانشجو که حاوی نام گروه و سرگروه است، اعلام شود. پس از این کلیه تماس ها راجع به کار فقط از طریق سرگروه برقرار می شود. سرگروه ها لغایت جلسه پانزدهم فرصت دارند تا پاسخ گروه خود را [ایمیل](#) کنند. چارچوب ارزیابی در پیوست وجود دارد. (۷ نمره)

۴/۱/۴ آزمون کتبی تشریحی

- آزمون پایانی: طبق برنامه امتحانی، یک آزمون پایانی توسط مدرس برگزار می شود. این آزمون تستی یا تشریحی یا ترکیبی از هر دو است. مواد آزمون شامل مفاد تدریس؛ قانون های مورد استناد در طول ترم؛ مقالات و منابع مورد ارجاع در فایل های ارائه خواهد بود. نمره آزمون تستی - در صورت وجود - با ضریب ۱/۲ محاسبه می شود. (۷ نمره)

۵ پیوست‌ها

۵/۱/۱ چارچوب ارزیابی نقد رأی

توضیحات	نمره کسب شده	نمره	معیار
		۰/۵	آراستگی ظاهر
		۰/۵	ویرایش فنی
		۰/۵	ویرایش ادبی
		۰/۵	ساختار مناسب (پاراگراف‌بندی درست و توالی مناسب پاراگراف‌ها)
		۰/۵	رعایت حجم مصوب
		۰/۵	همه‌جانبه‌نگری، وحدت موضوع در نقد، استناددهی در نقد، انسجام دیدگاه
		۰/۵ تا ۱ نمره	استخدام مناسب قانون اساسی در نقد
		تا ۰/۵ نمره	استدلالات مناسب، بدیع و تحسین‌برانگیز
		-۲	نقل مستقیم با رعایت انصاف علمی
		-۴	نقل مستقیم بدون رعایت انصاف علمی
		-۳	نقل غیر مستقیم بدون رعایت انصاف علمی
			جمع

۵/۱/۲ چارچوب ارزیابی پرونده فرضی

توضیحات	نمره دریافتی	سقف بارم	معیار
		۰/۵	آراستگی ظاهری
		۰/۷۵	ویرایش فنی
		۱	ویرایش ادبی و سلیس بودن متن
		۰/۵	استناد به قانون در شکایت
		۰/۷۵-۱	قوت استدلال در شکایت
		۰/۵	استناد به قانون در دفاع
		۰/۷۵-۱	قوت استدلال در دفاع
		۰/۵	روایت شکایت در رأی
		۰/۵	روایت دفاع در رأی
		۰/۵-۰/۷۵	رد استدلالات و استنادات مردود
		۰/۷۵-۱	بیان استدلالات و استنادات مقبول؛ و بیان قانون و استدلال حاکم بر قضیه
		-۸	رعایت نکردن قواعد مندرج در متن سؤال
		۷ (قابل افزایش تا ۸)	جمع